

USODA ANTROPOLOGIJE – IZUMRTJE ALI PREPOROD?

Mednarodni simpozij o aplikativni antropologiji v Amsterdamu

Številne odgovore na izhodiščno vprašanje, zakaj svet potrebuje antropologinje in antropologe, smo 29. novembra 2013 lahko slišali v amsterdamskem Tropenmuseum, kjer je potekal prvi mednarodni simpozij Mreže za aplikativno antropologijo Evropske zveze socialnih antropologov (EASA), in sicer z naslovom *Why the world needs anthropologists* (Zakaj svet potrebuje antropologe).

Priridev je privabila skoraj 200 gostov z vseh delov Evrope in gostila tri svetovno znane aplikativne antropologe: Anno Kirah iz norveškega podjetja Making Waves, Nizozemko Jitske Kramer iz organizacije HumanDimensions in Simona Robertsa iz britanskega podjetja Stripe Partners. Njihovim navdihujočim govorom je sledila zanimiva diskusija, ki jo je povezoval Dan Podjed, koordinator Mreže za aplikativno antropologijo EASA. Gostji in gosti okrogle mize so bili pisana družina (bolj ali manj) aplikativnih antropologinj in antropologov ter strokovnjakov, ki z njimi sodelujejo: profesor Rajko Muršič z Univerze v Ljubljani, profesorica Marina de Regt z Univerze VU Amsterdam, vodja kustosov amsterdamskega Tropenmuseum Wayne Modest, nizozemska antropologinja in novinarka Nadia Moussaid in Gregor Cerinšek, raziskovalec in projektni vodja iz Inovacijsko-razvojnega inštituta Univerze v Ljubljani.

Dogodek v Amsterdamu je nastal s sodelovanjem številnih slovenskih, nizozemskih in mednarodnih ustanov. Poleg Mreže za aplikativno antropologijo EASA so bili soprireditelji Univerza VU Amsterdam, Univerza v Ljubljani, Nizozemsko antropološko društvo, Tropenmuseum in Inovacijsko-razvojni inštitut Univerze v Ljubljani, sponzorska sredstva pa so namenili nizozemska fundacija Vamos Bien!, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in slovensko podjetje Metronik. Za izvedbo so ob pomoči nizozemskih študentov Oddelka za antropologijo Fakultete za družbene vede Univerze VU Amsterdam poskrbeli Dan Podjed z Univerze v Ljubljani, Ellen Bal in Rhoda Woets z Univerze VU Amsterdam ter Meta Gorup z Univerze v Gentu.

Dogodek je z uvodnim nagovorom odprla nizozemska antropologinja Ellen Bal, profesorica na univerzi VU Amsterdam, ki je pozdravila polno dvorano amsterdamskega Tropenmuseum. Med občinstvom so bili tako študentke in študenti ter diplomantke in diplomanti antropologije kot tudi mnogi uveljavljeni (aplikativni) antropologinje in antropologi, manjkali pa niso niti drugi strokovnjaki, ki jih je zanimalo, kako bi lahko z antropološko stroko lahko sodelovali v prihodnosti. Ellen Bal je poudarila, da številčen in raznovrsten odziv sporoča, da je poslanstvo antropologinj in antropologov osrednje vprašanje, na katero je treba nemudoma poiskati odgovor.

Že prva govornica, svetovno poznana antropologinja na področju oblikovanja, Anna Kirah, ki je svojo kariero ustvarila v vodilnih podjetjih, kakršni sta Microsoft in Boeing, danes pa je izvršna direktorica za uporabniške izkušnje (chief experience officer oz. CXO) v norveškem podjetju Making Waves, je ponudila številne

spodbudne odgovore na zastavljeno vprašanje, zakaj svet potrebuje antropologinje in antropologe. »Ne sme nas biti strah poleteti prek roba in poseči zunaj akademskega sveta,« je dejala. »Naša naloga je omogočati spremembe, pri čemer moramo ostati skromni in se zavedati, da nismo strokovnjaki za vsa področja.« Navkljub temu – ali prav zaradi tega – lahko ljudi, ki so največji poznavalci mnogih dejavnosti, vključimo v proces ustvarjanja sprememb, s čimer postanejo glavni nosilci izboljšav storitev in proizvodov. Anna Kirah tako v središče razvoja vedno postavlja ljudi in zagovarja mnenje, da je treba tehnologije, pripomočke, objekte, vozila in še marsikaj drugega ustvarjati z ljudmi in ne zgolj za ljudi. Po njenem mnenju prav zato svet potrebuje antropologinje in antropologe: ker so izurjeni v razumevanju različnih stališč in ker znajo preplesti navidez nepovezane vidike.

Sledilo je predavanje nizozemske antropologinje Jitske Kramer iz podjetja HumanDimensions. Kramerjeva se ukvarja s kulturno raznovrstnostjo, medkulturnimi stiki in organizacijskimi spremembami v podjetjih. Tako kakor njena predhodnica je opozorila, da kot antropologinja ne more *biti* sprememba v podjetju, lahko pa spremembe pomaga doseči s tem, da omogoči posameznikom v podjetju razumevanje dogodkov in vsakdanjih dejavnosti. Spremembe sistema so po njenem mogoče, vendar ne z uničenjem sistema, temveč z razumevanjem njegovega delovanja. Za to pa ni dovolj le, da preučimo organizacijsko shemo podjetja in skrbno pregledamo poslovanje, temveč moramo ugotoviti, kako se ustvarjajo odnosi med ljudmi ter kako ti vplivajo na poslovanje. Glavni izziv pa je, kako spremembe v podjetje vpeljati inkluzivno, torej tako, da se zaposleni z njimi strinjajo. Po njenem mnenju lahko to izvedemo le, če razumemo, zakaj ljudje počnejo stvari na določen način in zakaj bi pravzaprav radi to spremenili. Cilj sprememb je navsezadnje povezati ljudi s spoznavanjem in zavedanjem razločkov med njimi, kar je naloga, ki je antropologinjam in antropologom pisana na kožo.

Zadnji govornik je bil Simon Roberts, britanski poslovni antropolog, ki ima več kot desetletne izkušnje pri tehnoloških raziskavah, strateškem razvoju, pred nedavnim pa je ustanovil podjetje Stripe Partners, ki se ukvarja s poslovnim svetovanjem. Roberts je podal zelo optimističen pogled na vlogo antropologinj in antropologov v svetu, četudi se ta stalno spreminja. Naloga antropologije je, da vedno znova ponuja odgovore na vprašanja, ki se nam zdijo samoumevna. Ta proces omejuje razločevanje med akademsko in aplikativno antropologijo, zato bi antropologinje in antropologi morali to »nenaravno« delitev prerasti. Le tako lahko svetu ponudimo najboljše rešitve.

Simpozij se je sklenil z okroglo mizo, ki jo je moderiral Dan Podjed. Pogovor je začel z vprašanjem, ali antropologijo čaka enaka prihodnost, kot je doletela ptiča doda, ki je do 17. stoletja živel na otoku Mauritius, potem pa izumrl. Iz odgovorov sodelujočih je bilo razvidno, da antropologiji napovedujejo svetlejšo prihodnost. Wayne Modest je kot predstavnik muzeja, torej

* Meta Gorup, mlada raziskovalka na Oddelku za sociologijo Fakultete za politične in družbene vede Univerze v Gentu. Belgija, 9000 Gent, Korte Meer 3, meta.gorup@ugent.be; Janja Štefanič, absolventka Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 1000 Ljubljana, Podgorica 76, stefanicjanja@gmail.com.

ustanove, ki tradicionalno zaposluje antropologinje in antropologe, in to na aplikativni ravni, poudaril, »da je naloga muzeja, da predstavlja problematične tematike širši javnosti, in ne le, da ustvarja znanje.« Marina de Regt z Univerze VU Amsterdam je kot antropologinja sodelovala z nevladnimi organizacijami v Jemnu. To je sicer aplikativno polje, na katerem se antropologinje in antropologi pogosto zaposlujejo, vendar je sama ob tem razvila precej kritičen odnos do t. i. »industrije držav v razvoju«. Nizozemska antropologinja Nadia Moussaid je zaposlena na televizijski postaji AT5. Znanja, pridobljena med študijem antropologije, ji pogosto olajšajo delo, saj se zna vživeti v kožo drugih. Rajko Muršič, profesor z Univerze v Ljubljani, pa je poudaril prenos antropološkega znanja v prakso. Po njegovem mnenju mora biti aplikativna antropologija hkrati tudi angažirana, angažirana antropologija pa aplikativna, saj lahko tako pripomore k opozarjanju na in reševanju žgočih vprašanj. Gregor Cerinšek iz Inovacijsko-razvojnega inštituta Univerze v Ljubljani sicer ni

antropolog, vendar z njimi sodeluje v multidisciplinarnih skupinah. V razpravi je dodal, da je antropološki prispevek vedno zaželen. Okrogla miza se je končala s temo, za katero bi lahko dejali, da je stalnica antropoloških srečanj – z etiko. Ta je vidno razburila duhove in napovedala, da se bo razprava o tem, zakaj svet potrebuje antropologinje in antropologe ter na kakšen način bi se ti morali vključevati v razreševanje težavnih vprašanj, nadaljevala tudi med pogostitvijo po simpoziju.

Prireditel v Amsterdamu sicer ni prinesla dokončnega odgovora na vprašanje o prihodnosti antropologije, je pa nedvomno dokazala, da z antropološkimi znanji lahko dosežemo marsikaj in da pogoste obtožbe o larpurlartizmu antropologije ne držijo. Antropologija je disciplina, ki je nujno potrebna za razumevanje sodobne družbe in omogočanje pozitivnih sprememb, zato je še zdaleč ne čaka dodova usoda. Celo nasprotno: njeni aplikativni »poganjki« doživljajo razcvet tudi v Evropi. V njej zato lahko vidimo vnovični preporod, značilen za mističnega ptiča feniksa.

